

Sygn. akt VU 138/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku M. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania M. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 11 stycznia 2018 r.

oddala odwołanie.

Sygn. akt V U 138/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 stycznia 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił M. M. (1) prawa do emerytury, z uwagi na brak 25-letniego ogólnego stażu pracy oraz 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu z 7 lutego 2018 roku M. M. (1) wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury. Skarżący wskazał, iż okresach zatrudnienia w (...)w P. od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku oraz od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku i od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku w Spółdzielni (...) w M. wykonywał pracę w warunkach szczególnych na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierowcy ciągnika. Nadto wnioskodawca wnosił o zaliczenie do ogólnego stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 15 kwietnia 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania.

Na rozprawie w dniu 4 września 2018 roku pełnomocnik wnioskodawca poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, a pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. M. (1), urodzony dnia (...), złożył 6 grudnia 2017 roku wniosek o przyznanie emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Skarżący nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wnioski o emeryturę k. 1-4 w aktach emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 roku skarżący udowodnił ogólny staż pracy wynoszący 24 lata 7 miesięcy i 29 dni. Do pracy w warunkach szczególnych organ rentowy zaliczył staż pracy w wynoszący 8 miesięcy i 3 dni tj. okresy zatrudnienia:

- od 1 kwietnia 1998 roku do 6 sierpnia 1998 roku, od 2 września 1998 roku do 16 września 1998 roku oraz od 19 września 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku w (...). B. B., (...) Spółce Jawnej z siedzibą w P. (z wyłączeniem urlopów bezpłatnych od 7 sierpnia 1998 roku do 1 września 1998 roku oraz od 17 września 1998 roku do 18 września 1998 roku) na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony;

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia:

- od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku oraz od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku Spółdzielni (...) w M. na stanowisku kierowcy ciągnika,

- od 3 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku w Spółdzielni Usług i Produkcji (...) w P. na stanowisku kierowcy ciągnika;

Organ rentowy do ogólnego stażu pracy uwzględnił wnioskodawcy okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców:

- od 27 grudnia 1973 roku do 14 grudnia 1976 roku;

- od 2 czerwca 1977 roku do 31 października 1977 roku;

- od 23 lutego 1980 roku do 14 kwietnia 1980 roku.

Organ rentowy do ogólnego stażu pracy nie uwzględnił wnioskodawcy okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 15 kwietnia 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku, bowiem jak wynika z zaświadczenia z (...) w M. wnioskodawca był zameldowany w gospodarstwie rolnym rodziców do 14 kwietnia 1980 roku.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 11 stycznia 2018 roku, k. 41w aktach emerytalnych, odpowiedź na odwołanie k. 17-19 w aktach sprawy)

Rodzice wnioskodawcy B. i M. małżonkowie M. byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 11,5 ha, położonego w miejscowości P., S. i S.. Gospodarstwo składało się z ziemi ornej (9 ha) oraz łąki i lasów, nie było zmechanizowane. W gospodarstwie siano zbiorze oraz sadzono ziemniaki, był inwentarz żywy: 20 świń, 4 krowy, kury i kaczki oraz jeden koń. Zboże było koszone kosą i zbierane ręcznie. Rodzice wnioskodawcy mieli 3 synów: najstarszego wnioskodawcę, H. M. (ur. w (...) r.) i A. M. (ur. w (...) r). W gospodarstwie pracowali rodzice wnioskodawcy oraz wnioskodawca od ukończenia szkoły podstawowej aż do powołania do wojska. Od 28 kwietnia 1978 roku do dnia 21 lutego 1980 roku wnioskodawca odbywał Zasadniczą Służbę Wojskową.

W trakcie odbywania służby wojskowej w dniu 29 grudnia 1979 roku M. M. (1) zawarł związek małżeński z M. T.. Po ślubie wrócił do wojska a jego żona została u swoich rodziców. Po powrocie z wojska wnioskodawca mieszkał w gospodarstwie rolnym rodziców do 14 kwietnia 1980 roku. Następnie wyprowadził się do miejscowości G. do gospodarstwa rolnego teściów S. i J. małżonków T., gdzie mieszkała jego żona. Od tej pory wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym teściów. Natomiast w gospodarstwie swoich rodziców pomagał przy większych pracach tj. orka, siewy, żniwa, wykopki.

W dniu 11 września 1980 roku małżonkowie T. przekazali M. i M. małżonkom M. swoje gospodarstwo rolne o pow. 2,057 ha.

(dowód: umowa k.42, odpis skrócony aktu małżeństwa k.37, zaświadczenie (...) w M. k.26 v, zeznania świadka L. S. protokół rozprawy protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 7:22-23:59, zeznania świadka T. O. protokół

rozprawy protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 1 23:59-30:33 k.32-35, zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 4 września 2018 roku 00:18-20:52)

W okresie od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku oraz od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni (...) w M. na stanowisku traktorzysty. Do obowiązków skarżącego należało wykonywanie prac transportowych polegających na rozwożeniu wapna i przewożeniu materiałów budowlanych. Pracował tak stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(dowód: umowa o pracę z dnia 15 grudnia 1976 roku k.4 akt osobowych, skierowanie do pracy k.7 akt osobowych, świadectwa pracy z dnia 1 grudnia 1980 roku, k. 9-10 w aktach kapitałowych , książeczka wojskowa, k 7 w aktach kapitałowych, zeznania świadka S. M. protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 40:41-44:39, zeznania świadka G. T. protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 44:39-48:42 k.32-35)

W okresie od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni Usług i Produkcji (...) w P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku traktorzysty (kierowcy ciągnika).

(dowód: umowa o pracę z dnia 2 grudnia 1980 roku k.6 akt osobowych, umowa o pracę z dnia 17 grudnia 1980 roku k.8 akt osobowych, kart wynagrodzeń w aktach osobowych, świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 1996 roku k. 13 w aktach kapitałowych, zaświadczenie k.14 akt emerytalnych)

Spółdzielnia Usług i Produkcji (...) w P. zajmowała się świadczeniem usług transportowych dla (...) zakładów (Fabryki, (...), Huty(...), (...)) oraz świadczeniem usług polowych dla prywatnych rolników. Spółdzielnia miała własne gospodarstwo o pow. 100 ha. Do zakresu obowiązków skarżącego, jako kierowcy ciągnika, należało wykonywanie prac polowych w okresie wiosenno-jesiennym (kultywowanie, orkę) oraz usług transportowych. W okresie zimowym wnioskodawca wykonywał wyłącznie usługi transportowe.

(dowód: zeznania świadka Z. G. protokół rozprawy protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 36:32-40:41, zeznania świadka K. J. protokół rozprawy z dnia 7 czerwca 2018 roku 30:33-36:32 k.32:36)

Spółdzielnia Usług i Produkcji (...) w P. wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym wskazała, że M. M. (1) był zatrudniony od 3 grudnia 1980 roku do 31 sierpnia 1996 roku i w tym czasie w okresie od 3 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy ciągnika wymienione w wykazie A dział VIII pkt 3 poz1. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku oraz wykazu stanowiącego załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku.

(dowód; świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 31 sierpnia 1996 roku k.12 akt emerytalnych)

Wnioskodawca był zarejestrowany w (...) w R. jako bezrobotny i pobierał zasiłek dla bezrobotnych w okresach:

- od dnia 16 stycznia 1997 roku do dnia 31 grudnia 1997 roku,

- od dnia 1 stycznia 1998 roku do dnia 15 stycznia 1998 roku.

(dowód: zaświadczenie (...) w P. k. 17 akt kapitałowych)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną było posiadanie przez wnioskodawcę zarówno wymaganego 25-letniego ogólnego stażu pracy jak i 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, wnioskodawca ukończył 60 lat i nie był członkiem OFE .

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia: od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku oraz od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku w Spółdzielni (...) w M. oraz od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku w Spółdzielni Usług i Produkcji (...) w P. wskazując, że na podstawie zgromadzonej dokumentacji nie można jednoznacznie określić charakteru wykonywanej pracy.

Z kolei do ogólnego stażu pracy organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 15 kwietnia 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku, bowiem jak wynika z zaświadczenia (...) w M. wnioskodawca był zameldowany w gospodarstwie rolnym rodziców do 14 kwietnia 1980 roku.

W świetle powyższego prawidłowość zaskarżonej decyzji należy ocenić w pierwszej kolejności w aspekcie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r Nr 39, poz. 353 z późn. zm.). Przepis ten stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r (tj. przed dniem objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych i ich rodzin) **okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia**, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Jedynym warunkiem, od którego zależy możliwość zaliczenia do ogólnego stażu pracy okresu uzupełniającego na podstawie art. 10 ust 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest wykazanie faktu pracy w gospodarstwie rolnym.

W przepisie tym nie wyznaczono rozmiaru świadczonej pracy, jak również nie wprowadzono w nim wymogu, aby praca ta stanowiła jedyne lub główne źródło utrzymania zainteresowanego. Z utrwalonego jednak orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, czyli 4 godziny dziennie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96 OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; z dnia 7 listopada 1997 r., II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998 nr 16, poz. 491; z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 799; z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 122, wyrok z dnia 10 maja 2000, II UKN 535/99, wyrok z dnia 19 grudnia 2000r. II UK 155/00 OSNP 2002, nr 16 poz. 394).

W postanowieniu z dnia 22 marca 2018 r. II UK 243/17 Sąd Najwyższy podniósł, że do stażu emerytalnego uwzględnia się jak okresy składkowe (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.)) nie okresy jakiegokolwiek pracy rolniczej, a jedynie stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej w gospodarstwie, w którym osoba zainteresowana (domownik) zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania w nim prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą.

A zatem tylko stała praca w gospodarstwie rolnym, a nie doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci jako członków rodziny rolnika, podlega zaliczeniu do stażu ubezpieczeniowego.

Materiał dowodowy zebrany w niniejszej sprawie w postaci zeznań świadków L. S. i T. O. oraz samego wnioskodawcy pozwala przyjąć, że wnioskodawca pracował stale w gospodarstwie rolnym rodziców tylko wówczas, gdy zamieszkiwał z rodzicami, co miało miejsce do 14 kwietnia 1980 roku. Jego praca miała wówczas istotne znaczenie dla prowadzonej działalności rolniczej i wykonywana była w wymiarze przekraczającym połowę czasu pracy.

Takich wniosków nie można natomiast wyciągnąć w stosunku do spornego okresu od 15 kwietnia 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku. Z zeznań świadków, którzy mieli gospodarstwa rolne sąsiadujące z gospodarstwem rolnym rodziców skarżącego wynika, że wnioskodawca w niedługim czasie po ślubie przeprowadził się do teściów do G. i od tego czasu pomagał w pracy zarówno w gospodarstwie rolnym teściów jak i w gospodarstwie rolnym rodziców. Z odpisu skróconego aktu małżeństwa wynika, że wnioskodawca zawarł związek małżeński 29 grudnia 1979 roku, a z zaświadczenia wydanego przez (...) M. wynika, że od 14 kwietnia 1980 został wymeldowany z domu rodziców w miejscowości P. nr (...). Powyższe potwierdził wnioskodawca, zeznając, że od 15 kwietnia 1980 roku zamieszkał z żoną w gospodarstwie rolnym jej rodziców i tam pracował. A zatem poza sporem jest, że od 15 kwietnia 1980 roku wnioskodawca nie zamieszkiwał w gospodarstwie rolnym rodziców, a teściów. Skarżący nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego z rodzicami i nie pracował stale w ich gospodarstwie. Skarżący pracował i mieszkał bowiem w gospodarstwie rolnym teściów, które od 11 września 1980 roku stało się własnością jego i żony. W spornym okresie skarżący jedynie pomagał rodzicom w pracy w gospodarstwie rolnym. Pomoc przy pracy w gospodarstwie rolnym nie odpowiada pojęciu stałej pracy w gospodarstwie rolnym. Reasumując brak było podstaw aby zaliczyć skarżącemu do stażu ubezpieczeniowego okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 15 kwietnia 1980 roku do 31 sierpnia 1980 roku.

Z kolei okres od 1 września 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku został już zaliczony wnioskodawcy przez organ rentowy do ogólnego stażu pracy jako okres pracy we własnym gospodarstwie rolnym i opłacania z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Nie może zatem być jeszcze raz zaliczony jako okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, tym bardziej że jak podniesiono wyżej, skarżący w tym okresie jedynie pomagał przy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców.

Nie zaliczenie wnioskodawcy do ogólnego stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 15 kwietnia 1980 roku do 2 grudnia 1980 roku powoduje, że nie legitymuje się ona wymaganym 25-letnim okresem ubezpieczenia, co wyklucza przyznanie mu prawa do emerytury.

Wnioskodawca nie wykazał także, aby spełnił przesłankę posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wprawdzie wykazał, że pracował w warunkach szczególnych w Spółdzielni Kółek Rolniczych w M. od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku oraz od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku, gdyż świadkowie S. M. i G. T., którzy w w/w okresach pracowali z wnioskodawcą zeznali, że wnioskodawca jako kierowca ciągnika wykonywał wyłącznie prace transportowe polegające na przewożeniu wapna i materiałów budowlanych, a zatem prace wymienione w wykazie A, dział VIII „W transporcie i łączności”, poz. 3 „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych” stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Takiej pracy wnioskodawca nie wykonywał natomiast w okresach zatrudnienia w (...)w P. od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku. Świadkowie K. J. i Z. G., którzy w spornym okresie pracowali razem z wnioskodawcą (K. J. jako kierownik zakładu usług mechanicznych, a Z. G. jako kierowca ciągnika) zeznali bowiem, że wnioskodawca oprócz prac transportowych wykonywał ciągnikiem także prace polowe.

Tymczasem do prac w szczególnych warunkach ustawodawca zalicza prace kierowców ciągników, ale wykonywane wyłącznie w transporcie (dział VIII Wykaz A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze).

W świetle przepisów wykazu A wyodrębnienie prac w szczególnych warunkach ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do obniżonego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej prac nie jest przypadkowy, albowiem specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu i branż determinuje charakter świadczonych w nich prac oraz warunki w jakich są wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie jest zatem możliwe dowolne i swobodne wiązanie konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, LEX Nr 619638 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 stycznia 2013 roku, III AUa 849/12, LEX Nr 1271881).

Nie mniej zasada stanowiskowo-branżowego charakteru wyodrębnienia prac kwalifikujących do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym nie ma charakteru absolutnego i w szczególnych okolicznościach sprawy można od niej odstąpić. Może się bowiem zdarzyć, że dany zakład pracy wykonywał także zadania całkowicie odpowiadające innemu działowi gospodarki, a co za tym idzie, szkodliwość danego rodzaju pracy odpowiada szkodliwości pracy przyporządkowanej do innej branży. Decydujące w tym przypadku znaczenie ma to, czy pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych szkodliwych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu przemysłu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2016 roku, II UK 352/15, LEX nr 1538673) .

Ustawodawca do prac w warunkach szczególnych zalicza prace kierowców ciągników i kombajnistów ale tylko w branży transportowej. Biorąc jednak pod uwagę specyfikę pracy kombajnisty, który pracuje wszak przy pracach polowych w rolnictwie, a nie w branży transportowej, a mimo to jego praca jest zaliczana przez ustawodawcę do pracy w warunkach szczególnych, należy rozważyć czy prace polowe wykonywane przez traktorzystę są równie obciążające, jak te wykonywane przez kombajnistę. Na tak postawione pytanie odpowiedzieć Sądu jest przecząca.

Praca kombajnisty z uwagi na gabaryty maszyny rolniczej oraz zakres i rodzaj wykonywanych prac polowych (duże zapylenie, temperatura) jest bardziej obciążająca dla zdrowia od prac polowych wykonywanych przez traktorzystę. Zdaniem Sądu z tych przyczyn utożsamianie prac polowych traktorzysty i kombajnisty nie jest uprawnione.

Prace polowe wykonywane przez traktorzystę nie są tak obciążające jak prace świadczone przez kombajnistę, dlatego nie sposób ich zrównać i zaliczyć do prac w warunkach szczególnych. Tylko praca kierowcy ciągnika w transporcie jest

pracą w szczególnych warunkach. Jest ona bowiem porównywalna do pracy kierowcy samochodu ciężarowego pow. 3,5 ton, wymaga podobnych kwalifikacji, skupienia na drodze oraz uwagi.

Praca kierowcy ciągnika przy robotach polowych nie jest tak uciążliwa i szkodliwa jak praca kierowcy w transporcie. Kierowca ciągnika w transporcie jest narażony na zmienną temperaturę, hałas, drgania, spaliny, jazdę w nasilonym ruchu, zmienne oświetlenie. Od kierowcy wymaga się szybkiego refleksu, spostrzegawczości, zdolności koncentracji i podzielności uwagi, tj. umiejętności śledzenia kilku bodźców jednocześnie. Kierowca w ruchu publicznym musi posiadać również umiejętność pracy w warunkach monotonicznych przy jednoczesnym skupieniu uwagi na warunkach drogowych oraz wytrzymałość na długotrwały wysiłek. Jest to praca wymagająca dość wysokiej odporności emocjonalnej. Wszystkich tych cech nie można przypisać traktorzyście wykonującemu prace polowe. Nie występuje tu obciążenie jazdą w ruchu publicznym, co jest istotą transportu drogowego. Przy wykonywaniu prac polowych skarżący nie był zatem narażony na taką samą ekspozycję czynników szkodliwych jak zatrudnieni w transporcie kierowcy ciągników i innych pojazdów transportowych.

O ile zatem prace transportowe wykonywane przez ubezpieczonego ciągnikiem były pracami w transporcie, wymienionymi w dziale VIII poz. 3 wykazu A, mimo że pracował on w (...) w P., a nie w przedsiębiorstwie transportowym - o tyle nie ma podstaw do potraktowania prac polowych jak prac w transporcie.

Tylko praca kierowcy ciągnika w transporcie jest pracą w szczególnych warunkach. Jest ona bowiem porównywalna do pracy kierowcy samochodu ciężarowego pow. 3,5 ton, wymaga podobnych kwalifikacji, skupienia na drodze oraz uwagi.

Stanowisko takie jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. I tak, w wyroku z dnia 10 sierpnia 2016 r., III UK 1/16 Sąd Najwyższy wskazał, że zatrudnienie traktorzysty przy pracach polowych w rolnictwie nie stanowi pracy w szczególnych warunkach z wykazu A, dział VIII, poz. 3 do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., czyli pracy kierowcy ciągnika w transporcie, zwracając uwagę na utrwalającą się jednolitą wykładnię tego przepisu, według której praca kierowcy ciągnika w transporcie i praca traktorzysty w rolnictwie, to nie są tożsame zatrudnienia w aspekcie możliwości jednakowej ich kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Wykładnia językowa regulacji zawartej w wykazie A, dział VIII, poz. 3, przy uwzględnieniu przyjętej przez rozporządzenie kwalifikacji branżowo-stanowiskowej oraz systematyki przepisów, nie pozwala na kwalifikowanie a priori pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wykonujących pracę w rolnictwie jako pracy w szczególnych warunkach. Stanowiska te wymienione zostały w dziale VIII wykazu A dotyczącym prac „w transporcie i łączności”, a nie w dziale X obejmującym prace „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”. Nie ma przesłanek, aby z góry zakładać, że wykonywanie prac na wskazanych stanowiskach - niezależnie od branży, w której praca jest wykonywana - związane jest z taką samą szkodliwością pozwalającą na zaliczenie tego okresu jako uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Umieszczenie stanowiska kierowcy ciągnika w dziale VIII „w transporcie i łączności”, mimo ujęcia pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych (poz. 3) odrębnie od pracy kierowców samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych (poz. 2), łączy szkodliwość tej pracy nie z samym faktem prowadzenia tych pojazdów, lecz z faktem prowadzenia ich przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i obciążeń psychofizycznych, których nie ma - jak uznał ustawodawca - przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. Uwzględnienie w wykazie A, dziale VIII pod poz. 3 prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce ich wykonywania i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. sieje, orze, nawozi, spulchnia glebę itp.) - por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15 (niepublikowany). Odmowa zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych, a nie w transporcie, odpowiada rozumieniu tych przepisów przedstawionemu już wcześniej w orzecznictwie Sądu

Najwyższego (por. wyroki z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14, z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15, z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15, oraz z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15).

Również w późniejszym wyroku z dnia 16 grudnia 2016 r. II UK 512/15 Sąd Najwyższy podtrzymał stanowisko, że zatrudnienie traktorzysty przy pracach polowych w rolnictwie nie stanowi pracy w szczególnych warunkach z wykazu A, dział VIII, poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), czyli pracy kierowcy ciągnika w transporcie.

W wyroku z dnia 23 lutego 2017 r. I UK 43/16 Sąd Najwyższy podkreślił, że praca kierowcy ciągnika w transporcie i praca traktorzysty w rolnictwie, to nie są tożsame zatrudnienia w aspekcie możliwości jednakowej ich kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Gdyby praca traktorzysty miała swoje uzasadnienie jako praca w szczególnych warunkach, to niewątpliwie tak ująłby ją prawodawca w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wówczas w pierwszej kolejności odpowiedni zapis znalazłby się w dziale X wykazu A, dotyczącym rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego. Prawodawca nie uznał jednak pracy traktorzysty jako pracy w szczególnych warunkach. Tymczasem w dziale X „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym” nie przewidziano jakichkolwiek stanowisk przy pracach polowych, które uprawniają do emerytury w obniżonym wieku, choć z pewnością prace fizyczne, ręczne, pracowników produkcyjnych w przedsiębiorstwach rolnych w latach 80-tych ubiegłego wieku, kiedy wydano rozporządzenie, należały do prac ciężkich, obciążających organizm np. przy zbiorze ziemniaków, buraków, przy obsłudze kombajnów zbożowych, przy sianokosach itp.

Skoro zatem wnioskodawca w okresie jesienno-wiosennym od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku oprócz pracy kierowcy ciągnika w transporcie, wykonywał także prace polowe, które nie były tak obciążające jak prace transportowe, to nie pracował w transporcie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jak tego wymaga ustawodawca. Oprócz bowiem prac w szczególnych warunkach polegających na wykonywaniu prac transportowych, wykonywał także ciągnikiem prace polowe nie podlegające zaliczeniu do prac w warunkach szczególnych. Tym samym brak było podstaw do zaliczenia tego okresu do szczególnego stażu pracy w zaskarżonej decyzji, jak to wadliwie zrobił organ rentowy.

Do prac w warunkach szczególnych podlega natomiast zaliczeniu ze spornego okresu okres zimowy, gdyż wówczas jak zeznali świadkowie, wnioskodawca ciągnikiem wykonywał wyłącznie prace transportowe. Nie ma przeszkód, aby zaliczyć prace transportowe wykonywane w okresie zimowym do prac w warunkach szczególnych mimo, że ubezpieczony pracował w spółdzielni rolniczej, a nie w przedsiębiorstwie transportowym. Transport jest działem gospodarki, związanym z przemieszczaniem ludzi i ładunków w przestrzeni przy wykorzystaniu odpowiednich środków transportu. Transport, w szczególności transport towarowy, jest przy tym ściśle powiązany z pozostałymi działami gospodarki, przy czym niejednokrotnie jest on wykonywany nie tylko przez podmioty gospodarcze (przedsiębiorstwa, firmy), których przedmiotem działalności są wyłącznie usługi transportowe i które z tego powodu nie są przyporządkowane do tego właśnie działu gospodarki. Prace kierowców ciągników w transporcie wymienione zostały w dziale VIII poz. 3. Skoro więc skarżący wykonywał w tym okresie de facto prace w transporcie, to nie ma przeszkód, aby zakwalifikować je jako prace wykonywane w warunkach szczególnych. Przy przyjęciu, iż okres zimowy trwał od listopada do końca marca, wynika, że wnioskodawca w warunkach szczególnych przepracował w okresie od 13 grudnia 1980 roku do 31 grudnia 1995 roku - 7 lat i 1 miesiąc.

Po zaliczeniu tego okresu (7 lat i 1 miesiąc) oraz okresu od 15 grudnia 1976 roku do 1 czerwca 1977 roku (5 miesięcy i 15 dni) oraz od 1 listopada 1977 roku do 22 lutego 1980 roku (3 miesiące i 21 dni) do okresu uznanego przez organ rentowy w wymiarze 8 miesięcy i 3 dni, wnioskodawca nadal nie legitymizuje się 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

Tym samym ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków wymienionych w art. 184 ustawy emerytalnej uprawniających do przyznania mu prawa do emerytury w obniżonym wieku tj. warunku posiadania 25 lat ogólnego stażu pracy oraz 15 lat pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 roku.

Dlatego też na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń oddalił odwołanie.